

RDEČI PRAPOR

Glasilo ljublj. oblasne organizacije Socijalistične stranke Jugoslavije (SSJ).

Izhaja vsak terek. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Wolfova ulica šte. 12. (Tiskarna Makso Hrovatin). — Stane mesečno 4 Din, četrtletno 12 Din, letno 48 Din. Oglaš po dogovoru. — Depše frankirajte in podpisujte, sicer jih ne priložimo. Rokopisov ne vračamo. — Reklamacije poštnine proste.

STEV. 3. Leto I.

LJUBLJANA, 13. marca 1923.

Posamezna številka 1 Din.

Karl Marx.

Ob 40 letnici njegove smrti. — 14. III. 1883. — 14. III. 1923.

«Socializem ni Marxova iznajdba. Nihče ni mogel iznajti socializma. Le utopisti so to polzkušali in polzkušajo še danes. Marx je le razkril ekonomične zakone in jih razložil, tako da je mogoče na podlagi znanih zakonov spoznati, kam gre nadaljni razvoj in katere sile ga določajo.»

Svetovni proletarijat praznuje v sredo, dne 14. t. m. 40letnico smrti moža, ki je z ostrimi potezami začel pot, po kateri naj proletarijat hodi do zmage nad kapitalističnim razredom.

Karl Marx se je rodil 5. maja 1818 kot sin advokata v Trieru. Njegov oče je bil iz rabinske rodbine in je prestopil v katoliško cerkev. Marx je študiral pravo na univerzah v Bonnu in Berlinu. Bolj kot pravne študije pa je gojil zgodovinske in filozofske. Juridičnih izpitov ni napravil, pač pa je promoviral za doktorja filozofije. Hotel je postati privatni docent na filozofski fakulteti v Bonnu. Ker pa je na vzgladu svojega prijatelja Bruno Bauerja, docenta teologije v Bonnu, kateremu je oblast odvzela venia legendi (dovoljenje za predavanje) videl, kako pruska oblast omejuje svobodo znanosti, ni vstopil v nobeno državno službo. Leta 1842 je postal urednik liberalnega lista »Rheinische Zeitung«. Tu se je v gospodarskih polemikah intenzivno zanimal za ekonomska vprašanja. »Rheinische Zeitung« je bil najradikalnejši list v Nemčiji, v katerem so celo Weitlingovi komunisti našli prostor, dasi jih je Marx pobijal. Leta 1843, ko so izdajatelji lista zahtevali milejši ton v listu, je Marx izstopil iz uredništva in se posvetil študiju. — Marx se je oženil v 25. letu svoje starosti. Žena mu je tudi v bedi, pomanjkanju in v pregnanstvu vedno ostala zvesto ob strani. — Leta 1843. je Marx skupno z Arnoldom Ruge začel v Parizu izdajati »Deutsch-französische Jahrbücher«. V ta časops je napisal več znanstvenih razprav, med njimi tudi o židovstvu, videč v njem splošni antisocialni element, ki je v zgodovini sodeloval na razvitju pohlepčnosti in kapitalističnega sistema. Pozneje je Marx sodeloval pri listu »Vorwärts« v Parizu. Ker je v njem napisal ostro kritiko o pruskem kralju, je moral se Friderikom Engelsom v Bruselj. Tu sta obadva leta 1845. spisala knjigo »Sveta družina ali kritika kritične kritike« ter ustanovila društvo nemških delavcev. Leta 1847.

je Marx izdal knjigo »Mizerija filozofije«. V tej knjigi je v nasprotju s Proudhonom razvil svoje zgodovinsko in ekonomsko naziranje, odkrivajoč potom natančne analize gospodarskih razmer vire ekonomskega in političnega razvoja, ter odklanjajoč vse v zraku viseče moralno-filozofske spekulacije. Popolnoma pravilno je spoznal, da vsebuje obstoječi družabni red vzroke bodočih prevratov. Zato je potrebno proučavati naravne zakone razvoja, ne pa izmišljati si utopističnih družabnih oblik.

V Parizu je Marx skupaj z Engelsonom dobil vpliv na »Zvezo pravičnikov«. Na poziv zveze sta izdala manifest, ki ga je imenovala »Komunistični manifest«. Pod tem imenom je tudi pri nas na Slovenskem poznan, žalibog še vedno premalo. Stavek »Proletarci vseh dežel, združite se!«, s katerim ta manifest zaključuje, je mnogo znan, mnogo porabljen in mnogo — izrabljan.

Iz Bruslja je Marx prišel zopet v Pariz, nato pa v Nemčijo, kjer je vodil meščansko-radikalno »Neue Rheinische Zeitung«, pri kateri je sodeloval z Engelsonom. Marx je bil nekaj časa voditelj levega krila demokratov v renki provinci. Leta 1848. je bil obtožen hujskanja k vstaji, porota pa ga je oprostila. Leta 1849 je bil izgnan iz Nemčije. Odšel je na Francosko, od tam pa v London, kjer je od takrat naprej stalno živel. V Londonu je Marx največ znanstveno-gospodarsko delal. Leta 1859. je izdal knjigo »Kritik der politischen Oekonomie«, l. 1867 pa »Kapital«.

V Londonu se mu je l. 1864. posrečilo ustanoviti »Mednarodno delavsko asocijacio«, ki jo imenujemo l. internacionalo. Zveza se je l. 1872. razdrla.

Leta 1883. je Marx v Londonu umrl.

To so kratki bogratični podatki o življenju Marxa. V Marxu vidimo v prvi vrsti znanstvenika, ki je položil znanstveni temelj socializmu; zato je on pravi duševni oče socializma.

Pridržujoč si, da razložimo v prihodnjih številkah njegov pomen za postanek in razvoj socializma, se danes ob 40letnici njegove smrti pridružujemo onim milijonom in milijonom proletarskega ljudstva celega sveta, ki se klanja v hvaležnosti svojemu velikemu učitelju Karlu Marxu!

Pred volitvami.

Parlamenta se socijalistične stranke poslužujejo kot torišča razrednega boja, kot foruma za propagando socializma, kot bojišča v boju za izboljšanje položaja proletarijata v kapitalističnem društvu.

Socijalisti parlamenta ne precejnujemo. V naši državi je parlamentarni le navidezen, resnične moči parlament nima. Zato se tudi ne navdajamo z nikakimi prešernimi upi, da bodo mogli novi zastopniki v bodočem parlamentu bog ve kaj doseči; ali zavedamo se tega, da zamoremo parlament vendarle porabiti tudi za kontrolo nad meščansko vlado in za

obrambo ogroženih pravic proletarijata v dobi vladajoče reakcije.

Ze zato so volitve v parlament dne 18. t. m. zelo važne. Važne so so pa tudi za to, ker nam nudijo prilike, da štejeemo moč svojih organizacij in presodimo moč socijalističnih idej in pokažemo svojo agitatorično silo.

Dolžnost vsakega socijalista je zato, da se volitev v nedeljo udeleži in vrže kroglicico v skrinjico kandidatov SSJ. V našem navodilu smo jasno povedali, da smatramo za izdajstvo nad proletarijatom, če ostane socijalistični volivec doma. S tem

zmanjša številičen, pa tudi moralen uspeh, ki ga upa SSJ na dan volitve priboriti. Da ne bi mogla imeti meščanska stranka od abstinence socijalističnih volivcev kake koristi, smo celo naročili, da volite rajše Socijalistično stranko delavnega ljudstva, kakor pa, da bi ostali doma.

Če smo izdali tako volivno parolo, nismo tega storili iz navdušenja za stranko delavnega ljudstva kot tako. Povdarili smo že ponovno, da gledamo na pokret, ki ga vodijo predstavniki te stranke; z nezaupanjem. To naše nezaupanje se tudi v zadnjih dneh ni zmanjšalo. Njihovo glasilo nas je napadlo, njihovi govorniki nas po shodih blatijo, vodstvo te stranke ne ve, ali bi krsnilo k socijalistom ali komunistom — vse to nas ne moti.

Mi vemo, da je tudi v tej stranki del slovenskega razrednega proletarijata in zato nam je ta stranka razredna stranka, naj so že voditelji kakoršni koli. Tudi mi cenimo stranko po pristaših, ne pa po »bogovih«.

V spoznanju in zaupanju, da bo razredni delavec in kmet na Slovenskem v doglednem času izprevidel, da mu cela vrsta med seboj z izdajstvom se zmerjajočih razrednih delavskih strank in skupin ne bo mogla koristiti, smo mi prvi našli pogum, da izrečemo:

smo razredna enota mi vsi, ki smo pri SSJ in vi vsi, ki ste pri stranki delavnega ljudstva. Zato mora naša taktika in način boja napram razrednim strankam biti drugačna, kot napram meščanskim!

Mi ne zapiramo oči pred dejstvom, da je med delavstvom še mnogo komunističnega razpoloženja. Mi nismo bili in nismo komunisti, smatramo ga za kvarno metodo razrednega boja. Zato se proti njemu bojujemo in skušamo delavske mase

prepričati, da ne vodi do socijalistične družbe. Vendar pa se zavedamo in povdarjamo, da je ta del delavstva del razrednega delavstva — in po tem spoznanju uravnavamo naše delo.

Vemo, da danes razvoj v proletarskem gibanju v Slovenji še ni tako daleč, da bi zamogli misliti o enotni fronti — enotni politični organizaciji delavstva. Ali prišel je pa vendar že čas, da začnemo duševno pripravljati slovensko delavstvo na pot, ki mu jo zgodovinski razvoj predpisuje: Socijalistično in svoj čas ter še danes komunistično razpoloženo delavstvo se mora najti v enotni razredni socijalistični stranki. In to je naša SSJ!

Zato nas tudi ne motijo napadi niti z leve, niti z desne. Čimbolj nas posamezni »bogovi« napadajo, tembolj spoznavamo da je naša pot prava in da se »bogovi« za delavstvo, ki še stoji za njimi, boje. Boje se, da bi delavstvo prišlo do spoznanja, da je bratomornega boja dovolj, boje se, da bi jih delavstvo potisnilo vstran in šlo mimo in preko njih v pomirjenje, v stvarno razmišljanje in razpravljanje o razlikah, ki danes še postojajo, ki jih pa jutri ne bo več, boje se, da bi razredni delavec in kmet brez njih našla pot v načelno enotne razredne socijalistične organizacije, v SSJ.

Nam pa je konsolidacija delavskega gibanja na razrednem socijalističnem programu z določeno internacionalno orientacijo najvažnejši neposredni cilj, za katerega se borimo! Zato smo izdali volivno navodilo, ki je po našem mnenju za socijalista v Sloveniji edino pravilno, ker vodi h konsolidaciji ter izmirjenju duhov.

Kdor se po njem ravna, bo izpolnil v polni meri svojo socijalistično volivno dolžnost!

Sodrug, volivci!

18. t. m. se vrše volitve v Narodno skupščino. Iz predstoječega oklica glavnega odbora SSJ razvidite delo naših dosežanih zaupnikov. Vas, ki se s programom SSJ in njenim delom strinjate pozivljamo, da volite kandidatske liste SSJ.

Vendar bi ta poziv z ozirom na nerazveseljive razmere v naši stranki in delavskem pokretu v Sloveniji ne bi bil dovolj jasen. Dolžni smo zato, da Vam jasno povemo svoje stališče do raznih kandidatnih list s pozivom in prošnjo, da nam sledite! Naše volivno navodilo izhaja iz prepričanja, da moramo varovati — kjer je le mogoče — disciplino in da nastopamo tudi pri volitvah tako, kakor mislimo, da bo v korist konsolidaciji proletarskega gibanja v državi. Želeli smo si enotnih socialističnih list v celi Sloveniji. Ker pa teh ni, zato glasi naše navodilo:

1. V mariborsko-celjskem volivnem okrožju sta vloženi dve listi SSJ. Zaenkrat moramo smatrati obe za oficijelni listi SSJ. Zato prepuščamo sodrugom, da se po lastni uvidevnosti odločijo ali

za listo mariborske oblasne organizacije SSJ (nosilec s. Rudolf Goluh) ali za listo pokrajinske organizacije SSJ (nosilec s. Franjo Koren).

2. v ljubljanskem (kranjskem) volivnem okrožju je vložena samo ena lista naše stranke in sicer lista pokrajinske organizacije SSJ (nosilec s. Kisovec). Disciplina in zvestoba do stranke zahtevate, da za to listo glasujemo, če tudi z vodstvom pokrajinske organizacije nismo zadovoljni. Abstinenco koristi samo meščanskim strankam! Zato tudi mirno pravimo: če bi kdo vsled nezadovoljstva z vodstvom pokrajinske organizacije njene liste ne bi hotel voliti, naj ne ostane doma; potem naj vrže svojo kroglicico v skrinjico socialične stranke delovnega ljudstva (nosilec s. Makuc), ki stoji sicer izven SSJ in je celo v boju proti nam, ali je vendar delavsko razredna stranka!

3. v mestu Ljubljana ni liste SSJ; zato Vas pozivljamo, da glasujete vsi za listo Soc. stranke delavnega ljudstva (nosilec s. dr. Perič), da ne podprete z abstinenco meščanskih strank!

Abstinenca na dan volitev pomeni izdajstvo nad proletarijatom!

Disciplina pomeni zvestobo do socializma in stranke!

V Ljubljani, dne 6. marca 1923.

Začasni odbor ljublj. oblasne organizacije SSJ.

Naše najbližje naloge.

(Za konsolidacijo socialističnega tiska.)

Eno misel želimo močno podčrtati, v ravnanje našim prijateljem in nasprotnikom. Naše glasilo in naš nastop ima le začasno nalogo.

Mi smo čutili potrebo, da povemo obširno in brez jeze in sovraštva, kaj mislimo o položaju v stranki, zato smo izdali svoj list. Ne mislimo pa ustanovljati trajno nove frakcije, čeprav nameravamo R. P. ohraniti. Nadejamo se da bode naš list kristalizacijska točka, kjer se bodo zbrali vsi, ki želijo povesti socialistično gibanje v Sloveniji v konsolidacijo in da bo naš nastop število frakcij in socialističnih listov v Sloveniji koncem koncev — zmanjšal, ne povečal.

Na to mora biti uravnana vsa naša pisava in taktika. Zato ne smejo v našem listu najti prostora agresivni izpadi, ki so potrebna agitacijska sredstva za frakcije, ki se žele kot kake trajno uveljaviti. Nas bi vodila taka taktika le stran od našega cilja, od konsolidacije socialističnega gibanja v Sloveniji. To se nam je zdelo potrebno povdariti, ko smo se namenili napisati besedo proti nesmiselnim protestom socialističnega tiska v Sloveniji, da ne bi kdo porekel: kako morete vi tako govoriti, ko ste to pestrost s svojim novim tednikom še povečali.

Socialističen tisk je bil v Sloveniji že od prvega početka v toliko na nezdravi podlagi, v kolikor je bil preveč odvisen od zunanjih, slučajnih pomožnih sredstev. Zadnji čas pa je še vse huje. Naši novi možje se ne zavedajo, da je med tem, kar bi človek rad in med tem kar more, ogromna razdalja in da se moremo pri tisku v prvi vrsti zavedati, kaj s svojimi močmi premoremo.

Mi smo se živeli v misel, da moramo imeti svoj dnevnik. — Vsaka naša frakcija in vsako naše selo pa misli, da mora imeti vsaj svoj tednik. Že pogled na politično življenje, ki nas obdaja, nam kaže, da so pri vsem tem najbrž bolj merodajne naše želje, kakor rezultati gospodarske kalkulacije.

Zakaj vse stranke s približno enako duševno, a prej jačjo kot slabšo organizacijsko in gospodarsko silo, so skromnejše, nego mi. V Vojvodini in na Hrvaškem ima naša stranka samo tednik. Od drugih strank vidimo, da izhaja celo gospodarsko brez dvoma jačja samostojna kmetijska stranka, s tednikom. Socialistične razredne stranke raznih frakcij pa vzdržujejo v Sloveniji en dnevnik in pet tednikov. Med njimi so tedniki, ki imajo po 500 naklade in do 100

tisoč deficitov na leto! Naš dnevnik je imel samo lansko leto 250.000 K deficita — in pri tem si strankin zbor ni delal sivih las, ampak je šel s par puhlimi frazami preko nujne potrebe, da se mora postaviti strankin tisk na gospodarsko realna tla.

Od tistih, ki so liste ustanovljali, je imel svoj čas samo Anton Kristan navado, da je vzel v roko tudi svinčnik in da je računal. Ti računali pa so računali preveč z zunanjimi faktorji in silili v usodepolne zveze in kombinacije. A bili so računali. Sedanja upravniki pa si mislijo: Bog daje, da se listi tiskajo, Bog jih bo preživel in pričakujejo v svojem fanatizmu in optimizmu čudežev z nebes, s kojimi argumentirajo proti trezni gospodarski kalkulaciji. Napram tej grešni lahkomišelnosti je treba povedati tu z vso jasnostjo resnico: Naše materialne sile in število naših naročnikov nam ne dopušča, da bi vzdrževali dnevnik. Če bi ga hoteli vključiti temu vzdržati, bi morali delati lahkomišelnost dolge, brez vsake nade, da jih bomo mogli kdaj plačati, — ako se ne zatečemo k virom, od kojih zdravo socialistično gibanje res ne sme biti pod nobenim pogojem odvisno. Zato se ga ne sme jem odvisno. Zato se ga ne sme vzdržati. Kdor pridiguje čisti socializem, pa se vendar boji konsekvence, — ta spravlja po vsej sili dve nemogoči stvari skupaj.

Mi smo za čisto, od dvomljivih finančnih zaledij neodvisno socialistično gibanje, zato pa se tudi ne bojimo odkrito povedati, da si tako gibanje pri sedanjem razmahu v Sloveniji ne more vzdrževati svojega dnevnika. Pa tudi vsi jetični tedniki se bodo morali med seboj združiti, tako da dobi pokret v Sloveniji za prvi čas vsaj res lepo in dobro urejen tednik, ki bo stal gospodarsko na lastnih nogah in bo tako paralela Delavcu, glasilu strokovnih organizacij. Tisk mora organično, polagoma rasti. Nešteto krat smo imeli priliko opaziti, kako se skuša reševati z demagoško frazo tudi strankina organizatorična vprašanja in kako se pusti sklepati in odločati zlasti v listih, ne da bi se od vseh, ki sklepajo, najprej kategorično zahtevalo: vzemite v roke svinčnik in računajte! Poznam kraj v Sloveniji, kjer imajo navado preiti preko vseh takih razmišljanj s tiho mislijo ali glasno zahtevo: gospodarske organizacije naj dajo!

Stvar pa je taka, da te organizacije pri najboljši volji vseh teh skritih misli ne morejo trajno honorirati.

In še drugačna je! Takj lističi niso neodvisni, — to se pravi, oni niso v rokah političnih vodstev. Če pa so dejansko neodvisni, — potem je vpisati to v dobro gotovo vsakemu prej, kakor ustanoviteljem in organizatorjem takih listov.

Iz tega sledi, da so v vsakem oziru škodljivi in da ne donajajo niti tiste koristi, ki leži morda komu pred očmi, kadar se za take lističe vzema. Naš program za konsolidacijo tiska v Sloveniji je: Tisk zelo skrbno, zato pa gospodarsko okrepiti in kvalitativno s koncentracijo vseh naših duševnih sil čim najbolj dvigniti.

Ker nas stane tako težke materialne žrtve, mora naš tisk iz preoblega dobrega gradiva izbirati najboljše in ne sme polniti papirja s slabim. Ta program bomo skušali z vsemi sredstvi izvesti.

Upamo, da bomo našli v vseh socialističnih frakcijah sobojevnike, ki bodo v skritem kotičku svojega srca dejali: Res je tako. Upamo, da bo med temi par pogumnih, ki ljubijo točno označene cilje in jasne ceste in ki ne bodo dostavili k temu nobenega — ampak, temveč bodo porekli: zato bomo to izvršili.

Politični pregled.

S. dr. Perič — potrjen. Iz Beograda prihaja vest, da je vlada vendar potrdila s. Periča za ljubljanskega župana. Njegova inštalacija se vrši 13. t. m.

Alija Alijagić. Dne 8. t. m. je minulo leto, od kar je bil obešen atentator na ministra Draškovića Alija Alijagić. Dasiravno smo odločni nasprotniki vsake anarhistične politike, se vendar smrti Alijagića, ki je svoje delo izvršil samo iz političnih motivov in bil zato obsojen na smrt, spominjamo. Odklanjamo vsako smrtno kazen, sosebno pa še za politična dela. To kar je danes politični zločin, bo morda jutri v drugačni luči!

Radikalno partizanstvo. Radikalci so poslali v Ljubljani v penzijo demokratskega velikega župana Baltiča, ki svoje službe še nastopil ni. V Mariboru so imenovali za velikega župana dr. Pfeiferja, bivšega šefa okrožnega agrarnega urada, v Ljubljani pa hočejo za velikega župana napraviti dr. Lukana, ki je dosedaj s tako vestnostjo in pridnostjo vodil posle agrarnega direktorja. V 56. št. Naprepa popisuje s. Umek iz Globokega prav lepo, kako sta ga ti dve radikalni veličini — Pfeifer in Lukan — nagovarjale, da bi prestopil v radikalno stranko za ceno srezke kandidature. Zamogla pa sta se prepričati, da je še nekaj poštenih ljudi v Sloveniji. S. Umek jima je svoje mnenje prav moško povedal. Dvomimo, da je gospoda obšla rdečica sramu! Na vsak način pa sta moralno kvalificirana za ti dve mesti.

Izpraznitev Sušaka. Italijani so Sušak in takozv. tretjo cono izpraznili. Ni pa še rešeno vprašanje Reke ter pristanišča Baroša in Delte pri Sušaku. Med našimi in italijanskimi delegati se vrše diplomatska pogajanja, ki bodo bog ve kako izpadla. Reka in njena okolica bo pa ostala tiho sporno jabolko, na katerega bodo

generali pri nas in v Italiji vedno kazali, kadar bo treba novih vojnih kreditov in ki ga bodo poskušali utrgati takrat, kadar se jim bo zdelo, da so že dovolj pripravljeni za krvavo vojsko. Ali bomo takrat dovolj močni na zunaj in znotraj, delavci, da bomo lahko preprečili vojsko? Na to mislimo, ko beremo o pogajanjih z Lahi!

Rursko ozemlje. Francozi se na nemškem ozemlju vedno bolj širijo in izživajo s tem vedno večji odpor od strani Nemcev. Ne moremo presoditi, kdo bo končni zmagovalac v tej neenaki borbi, vojni brez krvi; gotovo pa je, da Francozi nimajo simpatij na svoji strani, čeprav še nemški način bojevanja ni pozabljen. Takrat je besnel nemški, danes besni francoski imperijalizem. Koncem koncev pa se bodo kapitalisti pobotali, ceho bo pa plačal — delavec.

Češkoslovaška. Češki parlament je sprejel zakon o zaščiti države, ki je sicer bistveno drugačen kot jugoslovanski, ki pa ima vendar značaj izjemnega zakona. Proti zakonu so z vso ostrostjo nastopile vse opozicijske stranke: komunisti, Hlinkova (klerikalno-separatistična) stranka, nemške meščanske stranke in nemški soc. demokrati. Proti zakonu so tudi glasovali 4 narodni socialisti, ki so bili zato iz stranke izključeni. Češki socialisti, ki so v vladni koaliciji, so za zakon glasovali. Za njihovo politiko mi sicer nismo odgovorni, povedati pa moramo, da mi za takšen zakon ne bi bili glasovali.

Volivno gibanje.

Bernotove kandidatne liste.

Pravila SSJ predpisujejo, da mora vsaka pokrajinska ali pa oblastna organizacija predložiti svojo kandidatno listo pri volitvah v parlament glavnemu odboru stranke v potrditev. Ta pravila smo sprejeli 1. 1921., ko smo se ujedini in so za nas vse in tudi za pokrajinsko organizacijo SSJ v Ljubljani (Bernotova skupina) obvezna. Kakor razvidimo iz 55. št. Naprepa pa pokrajinsko tajništvo te svoje dolžnosti ni izpolnilo, pač pa jo je izpolnila mariborska oblastna organizacija SSJ (Golouhova skupina). Zato objavlja glavno glasilo naše SSJ Radničke Novine v svoji št. 11 samo Golouhovo listo kot našo kandidatno listo za mariborsko celjsko volivno okrožje. — Mi postopanje s drugov od pokrajinske organizacije ne razumemo. Sami zahtevajo najstrožjo disciplino, najrigoroznije izpolnjevanje dolžnosti do njihove organizacije, sami pa najvažnejših dolžnosti do stranke ne izpolnjujejo. Bodočnost bo pokazala, kako naj si to postopanje razlagamo. Če znači ta korak pokrajinske organizacije korak k odpovedi edinstva SSJ, vemo prav dobro, da pokrajinskemu tajništvu na tej poti tudi tisti ne bodo sledili, ki mu dajejo danes prav in nas obsojajo. Zato ostajamo kljub temu čudnemu in obžalovanju vrednemu postopanju pokrajinskega tajništva pri našem volivnem navodilu. Na dan volitve bomo manifestirali svoje pripadništvo k SSJ ravno s tem, da vržemo krogličico tudi v skrinjico kandidatov Bernotove skupine — s. Bernot pa po volitvah ostane kljub temu sam, če zapusti SSJ.

PODLISTEK.

Zgodovinski paberki.

II.

V letu 1871 je avstrijska vlada s posebno vneto preganjala posamezne socialistične agitatorje. Najlažje se je seveda znebila inozemcev, ker jih je enostavno pognala čez mejo. Eden preganjanih agitatorjev je bil tudi nek Johann Most, ki ga je budno oko slavne avstrijske politične oblasti pazno zasledovalo povsod, kamor je prišel. O njem so romala dolga poročila na Dunaj. Ko je bil Most aprila 1871 tudi v Ljubljani, je poslal kranjski deželni predsednik iz Ljubljane sledeče poročilo o njem na Dunaj z datumom od 6. aprila:

»3. t. m. je prišel semkaj Johann Most, ki je baje knjigoveški pomočnik in ki je najbrže istoveten z zloglasnim agitatorjem iz Grada. Stopil je v zvezo s člani delavskega društva, katerim se je predstavil kot delavski agitator, ki je bil pretečeno leto na Dunaju obsojen na 4 leta, sedaj pa da je pomiloščen. Krogu, s katerim je stopil v stik, je povedal, da potuje po nalogu pariških revolucionarjev, da bi v sporazumu s svojim prijateljem Scheujem delav-

ski razred pridobil za nauk o socialni demokratični vseobči republiki in delavstvo pripravil za akcijo, ki mora v kratkem početi. Vlade morajo pasti, obče prava glasa se mora vpeljati, sedanji posedujoči in vladajoči razredi se morajo v komunističnem smislu odstraniti, na njihovo mesto mora stopiti vlada delavcev in delavstvo mora na ta način priti k vladni in imetju in sploh v njemu odgovarjajočo položaj. Priporočal je čitanje časopisa »Volkswille« in je obljubil semkaj poslati nekoliko slik voditeljev svoje stranke.

Most je imel namen govoriti na javnem delavskem shodu, ki so ga sklicali na 3. t. m. Ta shod pa je bil na podlagi § 6 zborovalnega zakona prepovedan. Prepovedi so se brez glasnega ustavljanja pokorili. Most in njegovi maloštevilni pristaši so samo poskusili prepoved izigrati in delati propagando za socialno demokratične teorije v manjših razgovorih. Hoteli so na večer 4. aprila improvizirati v več slabših gostilnah predavanje, pa povsod so naleteli od policije neopazno pripravljene zapreke (1), tako, da so okrog polnoči od svojega početja odnehali. — Nekateri novi Mostovi prijatelji so začeli čisto neopravičeno sumničiti predsednika društva Arka, da vrši izdajski posel in s tem indirektno sprečava Mostove namere. Ko ni prišel Most nikjer do besede, so po-

zvali Arka na javnem prostoru na odgovor. Zato je Arko še v tisti noči odstopil kot predsednik delavskega društva in pismeno prijavil svoj izstop iz društva. Most je sprevidel, da mu je nemogoče pod takimi razmerami tukaj uspešno agitirati in je zato 5. t. m. z opoldanskim vlakom odpotoval v Trst, kjer je hotel, kakor so mi poročali, isto doseči in kamor je pred njim odšel njegov prijatelj M. Gehrig, da prične začetno razgovore.

Da je deloval Most kot odposlanec socialno demokratične stranke, je razvidno iz pisma, ki ga je pisal načelstvu tukajšnjega delavskega društva in ki ga navajam spodaj. Takoj po Mostovem odhodu v Trst sem aviziral tamošnjega namestnika. Ker pa se je Most hvalil v omenjenem pismu, da so bila njegova agitacijska potovanja po Koroškem in Štajerskem uspešna, sem vsebinsko pisma sporočil tudi tamošnjim deželnim šefom.

Tako se je glasilo poročilo. — Mostovo pismo, o katerem govori poročilo, ni zanimivo; v njem javlja svoj prihod v Ljubljano in izraža željo, da bi sklicali v Ljubljani shod, na katerem bi rad govoril.

Iz poročila pa je razvidno, kakih trikov se je policija posluževala in kako je znala med delavce zanašati spor in nezaupanje — kakor danes.

Zadnji teden. Zadnje dni pred volitvami smo se vendar tudi na Slovenskem razgreli. Vse do zadnjega časa je kazalo, da ne bomo prišli v pravcati volivni ogenj. Sedaj pa gori na vseh straneh. Celo Ljubljana se giblje. Dnevne dogodke iz volivnega boja beležiti ni naloga tednika, zato se v podrobnosti nečemo spuščati. Za nas je zanimiv volivni boj le v velikih potezah. Neko popolnoma novo — balkansko noto — so v naš volivni boj prinesli radikali. Zalibog ne v korist politične vzgoje ljudstva. In zdi se nam, da se te korupcije vse stranke boje, morada opravičeno. Kajti politična zrelost in značajnost naših ljubih Slovencev ni prevelika. Zato doživljamo sledeče: Radikali podkupujejo volivce s podporami iz državnega denarja, ki jih dele med kmetsko ljudstvo. Tega se klerikalci boje. In zato podučujejo v svoji katoliški moralni »dobro in verno« slovensko ljudstvo: »Vzemte, kar vzemite podkupnino, volite pa nas! Nam se ta klerikalna morala še bolj studí, kakor radikalna korupcija — čudom pa se čudimo, da se ni našel doslej še noben slovenski časopis, ki bi tudi to volivno korupcijo primerno ožigosal. Klerikalci žele dobiti polovico vseh mandatov. Zavedajo se, da bodo potem lahko sedli k vladnemu koritu, pa najsi bo pod Pašičem ali Protičem. Če pa večine ne dobe, tudi tega se zavedajo, so obsojeni na politično smrt. »Avtonomija« pa naj bo tista čarobna piščal, ki jim popelje ovčice na volišče. Boje se tudi, da bi Šusteršič dobil mandat.

Demokrati delajo bolj na tihem in upajo na Štajerskem, da bo izvoljen dr. Kukovec, na Kranjskem pa dr. Žerjav v Ljubljani pa Reisner. Zdi se nam, da ima samo dr. Kukovec upanje.

Samostojnežem tudi ne cveto rožice. Klerikalci, pa tudi radikali in republikanci, jim delajo škodo.

Naša SSJ pri teh volitvah sicer ne bo tako močna, kakor je bila pri zadnjih, a vendar upamo na lepe uspehe, če stori vsak volivec svojo dolžnost. Zalibog nam bratomorni boj mnogo škoduje in bo treba po volitvah naš pokret v Sloveniji ozdraviti.

Iz časopisja.

Naprej nam je tudi v pretečenem tednu posvetil mnogo pažnje. Zalibog še vedno v starem tonu zabavljanja in osebnih napadov. Ali socializem na Slovenskem res nima drugih nasprotnikov, kakor smo mi?

Odgovor Napreju. S. Korun nam pošilja tole pismo s prošnjo, da ga objavimo: Naprej me napada, na način, kakor to pač zna. Očividno ga boli, da sem živ, da imam zdrave možgane in da sem pošten, čeprav sem advokat, kar je v Naprejevem jeziku že psovka. Čudim se, da me šele sedaj napada; zakaj me ni napadal že takrat, ko sem bil še v pokrajinski organizaciji, če sem res taka baraba. Kaka morala pa je to, da se take ljudi trpi v organizaciji in se jih ne vrže na cesto, ampak napada šele takrat, ko so prostovoljno odšli iz Naprejeve bližine? — Sicer pa na Naprejeve očitke principijelno ne bom odgovarjal po časopisju; če bo prilika nanesla pač kje drugje. Kdor pozna sadistično razpoloženje Napreja ve, koliko je Napreju verjeti. Naprej pogreva Tokanovo govorjenje. Vsak sodrug pa se lahko pri Osrednjem društvu usnjarjev in oziromia njegovi ljubljanski podružnici prepriča, da sem kot poslanec — seveda — brezplačno za gospoda Pollaka interveniral na pismeno prošnjo društva. Svojega poslaniškega mandata nisem nikdar zlorabljal za odvetniški kšeft in nikdar nisem ničesar napravil, kar bi bilo proti interesom delavstva. To je pa vendar glavno. Kot advokat pa si služim pošteno svoj kruh in moram povedati, da sem — v okviru predpisov — izvrševal tudi v času, ko sem bil poslanec, svoje odvetništvo, kakor ga bom, ko nisem poslanec. In

V ostali državi teče celo že kri radi volitev. Radicevci in Orjunaši se pretepaajo. Radikalci pa terorizirajo, kar se da. V Macedoniji ne sme noben radikalec brez posebnega potnega dovoljenja potovati, v Peči so zaprli tiskarja, da so Turkom onemogočili tiskati kandidatno listo, v Vojvodini so našemu s. Brkiču prepovedali ob istem času zborovati, ko so sami imeli shod itd.

Kljub temu pa upajmo, da ne bo radikalni volivni uspeh tako velik, kakor se ga nadejajo. Slednjič pa je za delavstvo vseeno, katera meščanska stranka bo močnejša ali slabejša: proti delavstvu so vse jednake. Delavstvo si lahko olajša svoj položaj samo z organizacijami in s tem, da voli delavske zastopnike, da vrže svojo krogeljico v skrinjico SSJ!

Poslanec.

Po vojni imamo ljudi, ki si mislijo: Za delo sem prelen, — živeli pa hočem vseeno dobro, zato bom skušal postati poslanec.

Ti ljudje so bacili, ki razkrajajo vse stranke.

Ako nočemo, da bo vzrasel iz te anarhije Mussolini, moramo s takimi ambicijami breobzirno obračunati.

Povejmo odkrito: to je tudi za socialistično stranko v Sloveniji konsolidacijski predpogoj. Vse, ki to vidijo in čutijo, prosimo, da zastavijo svoje sile v naslednjih smereh:

Gledajo naj, da postanejo poslanci uradniki stranke.

Poslančevanje mora biti vsaj v teh težkih dneh preporoda prej breme, kakor sredstvo za brezskrbno življenje.

Poslanec naša strana ne voli zato, da bi reševala socialno vprašanje kandidatov, ampak zato, da rešuje ž njih pomočjo socialno vprašanje vse družbe.

Prognoza.

Kaj bo po volitvah? Če nas vse ne vara, bodo radikali daleč pre-slabi, da bi mogli sami vladati. Da bodo šli demokrati drugič v koalicijo z njimi, si je težko misliti.

Tudi za vladu Pašič, Radič, Korosec radikalni volilni proglas ni prava priprava.

Bodite pripravljeni na težke čase!

naša v svoji številki od 4. t. m. iz peresa s. Lapčevića članek »Kje je zdravilo«, ki se obrača proti grožnjam o nasilni izvedbi ustave, proti fašizmu in ki končuje s stavkom:

»Zdravilo (današnjem obupnem stanju v državi) je v resnični demokratizaciji naših ustanov, v širši in pravi samoupravi, v razvitku in razmahu gospodarstva.

iz stranke.

Tajništvo. Vse dopise na tajništvo naše oblastne organizacije naslavljajte na naslov: Tajništvo oblastne organizacije SSJ, Ljubljana, Wolfova ul. 12, tiskarna Hrovatin.

Naročnikom. Današnje številko smo poslali vsem onim, ki nam prve ali druge številke niso vrnili. Če kdo te tretje številke ne vrne, ga bomo smatrali za naročnika ter ga prosimo, da nam po pošto-hranilnični položnici, ki smo jo 2. številki priložili, plača naročnino, ki znaša za en mesec 4 din., za tri mesece 12 din. in za pol leta 24 dinarjev.

Agitirajte in nabirajte naročnike za R. P. — Sodruge prosimo, da

agitirajo za naš list in nabirajo naročnike. Na željo pošljemo blok za naročnike. Posebno je dolžnost naših somišljenikov, da to store v tistih krajih, kjer se pojavlja sistematična gonja proti Rdečemu Praporju. Naši »prijatelji« iz desne in leve so se posebno v nemo vrgli na agitacijo proti nam. Očividno se boje R. P. in resnice, drugače se ne bi bali, da bi njihovi ožji pristaši čitali tudi R. P.

Nabirajte za tiskovni sklad Rdečega Praporja, če hočete list vzdržati! Nabrane prispevke pošiljajte na upravništvo R. P. v Ljubljani, Wolfova ul. 12, tiskarna Hrovatin.

Gospodarstvo.

Glavni vzroki stanovanjske bede.

Eden glavnih vzrokov stanovanjske bede je, kakor smo že zadnjič pokazali v tem, da so stanarine pre-nizke. To je treba brez ozira na desno in levo priznati. Pred vojno so bile stanarine takšne, da so se hiše skromno obrestovale. Gospodarska rentabiliteta zahteva brez dvoma predvojne najemnine.

Ako računamo, da je vredna po indeksnih številkah od meseca februarja 1921 ena predvojna krona 13 dinarjev, si lahko vsak sam zračuna, kako fantastično visoke bi bile danes najemnine, ki bi stanovanja in obratne prostore v resnici plačevali, to je, ki bi odgovarjale predvojnimi najemninam. V novih hišah bodo stanarine v resnici dosegale te številke. Seveda bo vsak na prvi pogled uvidel, da danes teh najemnin nihče ne zmore: ne delavec ne uradnik.

S tem prihajamo na drugi globlji vzrok sedanje stanovanjske krize po mestih. Država, trgovina, obrt, industrija hočejo zavzeti v mestih prostore za uradne in obratne prostore in nastavljenice, niso pa uredile svoje davčne politike oziroma svoje kalkulacije tako, da bi mogle te prostore v obliki višjih plač in mezd, ali pa v obliki indirektnih višjih stanarin tudi plačati. Danes so stanovanja po mestih napol zastoj. To ima za nadaljnjo posledico, da ni tiste koncentracije obrti in trgovine, tistega štedenja s prostori, kakor smo ga poznali pred vojno. Nešteto novih trgovin, obratnih prostorov in stanovanj se zavzema samo zato, ker so cena.

Ta prvi globlji vzrok stanovanjske krize je treba brezpogojno odstraniti. Utis imamo, da bodo to težko vprašanje v mestih na našem jugu, kjer socialnega varstva stanovanjskih najemnikov skoro niso poznali in kjer se je v prostem merjenju gospodarskih sil gospodarska močnost prej uveljavila, nego pri nas, prej zadovoljivo rešili, nego pri nas.

Pri nas, kjer imamo, drug razvoj za seboj, pa je treba na vsak način take politike v varstvo stanovanjskih najemnikov, ki ne bo skušala plavati proti vodi: treba je, da skuša država in občinska zakonodaja podpirati gibanje za izravnanje stanarin na normalno višino.

Njena osnovna misel mora biti ta, da morajo država in vsi gospodarski obrati stanovanja, na katera reflektirajo, tudi plačati.

Drugi važen razlog, ki ovira gradbeno podjetnost in veča tako stanovanjsko bedo, so neurejene kreditne in valutne razmere.

Zakonodaja naj skuša omogočiti dolgodobne kredite na ta način, da se pravno zasigura, da ostane realna višina za hiše investiranih izposojil kolikor mogoče stalna.

Razven tega pa bo zelo važno se eno:

Dokler bo razlika med najemnini v starih in novih hišah tako ogromna kot je danes, mora biti da-

na možnost, da se gotove kategorije obratov in prebivalstva prisili, da se preselijo v nove hiše. Ako socialna zakonodaja v varstvo stanovanjskih najemnikov obstoja, mora ščititi gospodarsko slabe, ne pa dajati razvojnih možnosti za bolne izrastke povojnega gospodarstva.

O možnosti ureditve dolgodobnih kreditov v stanovanjske svrhe bomo izpregovorili še prihodnjič.

Zanimiva statistika. Dobro urejevano glasilo slovenskih kapitalističnih pridobitnih krogov prinaša v svoji 21. številki zanimiv članek g. Mohoriča: Nekoliko valutne statistike. Številke, ki jih navaja ta članek so zelo zanimive in tudi podučne, zato jih hočemo na kratko navesti in jim pristaviti razum pripomb g. Mohoriča, še par lastnih. V Sloveniji je bilo ob novem letu 1919 žigosanih 494 milijonov kron, od tega v Ljubljani največ, namreč 98 milijonov. Toliko smo imeli tedaj Slovenci gotovine. Ko smo pa decembra istega leta naše novčance kolkovali, pa je bilo na Slovenskem kolkovanih 727 milijonov kron, torej skoraj 240 milijonov več, kot žigosanih. Naše mnenje je, da se da porast novčanic na Slovenskem od novega leta do dec. 1919 tolmačiti v največji meri s tem, da so se naknadno, na nedovoljen način žigosale krone, utihotapljene iz inozemstva. Slovenija je leta 1919 za nakup živil v Banatu in za industrijske potrebščine v inozemstvu trošila tolike vsote, da bi tolikega porastka denarne gotovine v Sloveniji ne mogli pričakovati, če ne bi se nedovoljeno manipuliralo. Iz teh dveh števil se vidi, koliko milijonsko škodo je imela država, ker so naši takratni finančni ministri in vlade tako nesrečno od danes do jutri reševale vprašanje naših novčanic.

Zelo zanimivo je tud izvedeti, da je pri zamenjavi kron v dinarje (v kronsko dinarske novčance) Slovenija zamenjala 662 milijonov kron v nove novčane, približno za 80 milijonov več, kakor pa znaša vsota kolkovanega denarja, če se odšteje 20 odstotkov, ki so jih pri priliki kolkovanja odtegnili in še do danes ne izplačali. Ta 20odstotni odtegljaj znaša 145 mil. kron in ga naše gospodarsko življenje — posebno sedaj ob pomanjkanju gotovine — bridko pegreša. Vse dosedanje vlade so izplačilo tega odtegljaja obetale, a nobena še ni besede držala! Dostikrat smo se tudi izpraševali, koliko znašajo vojni dolgovi bivše Avstrije, katerih obveznice se nahajajo na Slovenskem. Omenjeni članek nam pove, da je teh dolgov za 266 milijonov kron. Vprašanje ureditve teh vojnih dolgov je važno in sicer zato, ker so razni gospodarski, delasko-socialni zavodi, občine, okraji, mladoletni svoj denar več ali manj prisilno morali vlagati v vojna posojila. Takim posestnikom vojnih posojil se mora pač vsaj del teh posojil plačati. Kar pa so seveda razni pri-

vatni kapitalisti in patrijoti v svojem navdušenju podpisali, to pa naj izgube; sicer so si pa že v naši novi domovini pridobili dovolj nadomestka za izgubo pri voj. posojilih. Sicer pa znaša vsota vojnih posojil v Sloveniji manj, kakor so pričakovali. Predvojnih avstrijskih posojil imamo na Slovenskem za 105 mil. Ta vsota kaže revščino Slovencev v Avstriji, je pa važna zato, ker mora v smislu mirovnih pogodb naša država prevzeti plačilo teh dolgov. Če se plačilo teh dolgov uredi slično onemu vojnih posojil, bo pa tudi prav. Delavstvo ni direktno interesirano na teh vprašanjih, saj ni imelo in tudi danes nima odvečnega denarja, da bi ga naglago v posojila, interesirano je pa

vendar na socialno pravični ureditvi vseh višjih gospodarskih vprašanj, da že vendar enkrat pridemo v urejenejšo gospodarske razmere, ki so predpogoj zboljšanja delavskega položaja.

Vrednost dinarja. Dinar, ki je začetkom pretečenega tedna prišel do vrednosti skoro 6 zlatih kron, je v teku tedna zopet padel. Pravijo, da so se špekulanti ustrašili zvišanja in preprečili nadaljno dviganje dinarja. Tudi izvozniki so se začeli bati za svoje dobre kupčije. Za enkrat se torej dinar še ni stabiliziral, špekulantom bo pšenica še šla v klasje, draginja bo rastle, delavci in uradniki pa še naprej stradali!

Strokovno gibanje.

Vabilo na protestni shod železničarjev, ki se bo vršil dne 16. marca t. l. ob 7. zvečer v veliki dvorani hotela »Uniona« v Ljubljani z dnevnim redom: **Obupni položaj železničarjev in pasivnost vlade napram železničarjem.** Železničarji, udeležite se tega protestnega shoda polnoštevilno in pripeljite tudi svoje žene. Sklicatelj.

Gibanje javnih nameščencev.

Javni nameščenci, ki stradajo in hodijo raztrgani ter so poleg tega izpostavljeni najhujšemu političnemu pritisku od strani vsakokrat vladajoče stranke, so dolgo časa z angeljsko potrpežljivostjo molčali. Izgleda, da se tudi njihova potrpežljivost bliža koncu. Začeli so se v poslednjih dneh vendarle zavedati, da s ponižnostjo in prošnjami od režima nimajo ničesar pričakovati. Saj je vendar jasno kot beli dan: Vlada jih noče pošteno plačati, vlada jim noče dati službene pragmatike, zato da more ž njimi poljubno postopati. Vse strokovne organizacije javnih nameščencev pa niso vredne niti piškavega oreha, ker ne stoje na stališču razrednega boja, ki edini more dati javnim nameščencem dovolj energije in poguma za boj za njihovo eksistenco in jim garantira tudi solidarnost vsega proletarijata. — Mi spremljamo s simpatijo boj javnih nameščencev za njihovo gmotno in moralno eksistenco, vendar pa smo zelo skeptični, kar se tiče uspehov če ne bodo javni nameščenci stopili vendar enkrat na pot organiziranega strokovnega boja.

Javni nameščenci so imeli v nedeljo 11. t. m. v Ljubljani v Ljudskem domu shod, ki je bil ogromno obiskan. Čule so se ostre besede, čulo se je celo o štrajku, koncem koncev pa so zborovalci sprejeli sledečo resolucijo:

Zbrani aktivni in vpokojeni civilni državni nameščenci in železničarji vseh kategorij, vpokojeni častniki in orožniki ter njih vdove in sirote ugotavljajo:

I. Gmotni položaj vseh državnih in tem enakih javnih uslužbencev in vpokojencev ter njih vdov in sirot je vsled rastoče draginje postal tako beden in obupen, da stojijo ti uslužbenci tik pred neizogibno katastrofo.

II. Ta brezupni položaj je povzročil edinole vsled pomanjkanja potrebnih pravočasnih ukrepov od strani države.

Radi tega zahtevajo nujno, da se takoj:

1. uzakoni službena pragmatika,
2. a) zviša vse draginjske doklade primerno sedanji draginji in krajevnim razmeram ter razširi izenačenje doklad tudi na železničarje,
- b) odpravi maksimiranje teh doklad,
- c) razveljavi vse omejitve, katere dajo dokladam značaj milostinje,
3. izplača izdaten enkratni nabaven prispevek;
4. primerno zvišajo pristojbine za vršenje službe izven urada;
5. reši stanovanjsko vprašanje za železničarje s tem, da se:

- a) nakaže tudi poduradnikom in slugam stanarinsko doklado,
- b) v krajih, kjer ni drugače mogoče dobiti stanovanja, odkaže stanovanje v naravi,
- c) onemogoči, da se uslužbencem odpove stanovanje, brez zasiguranja novega stanovanja;
- d) kadar je zaradi premestitve potrebna ločitev uslužbenca od družine, družini zasigura stanovanje in izplačuje primerno odškodnino za dvojno gospodinjstvo;
6. Razširi veljavnost določb člena 282 proračunskega zakona na vse državne in javne nameščence v celi državi.

Kongres kovinarjev. Letošnja skupščina Osrednjega društva kovinarjev se vrši dne 1., 2. in ev. 3. aprila na Jesenicah.

Delavec. Glasilo naše Strokovne komisije Delavec, ki je zelo dobro urejevan, prinaša v zadnji številki, ki ima mnogo zanimivega gradiva, med drugim referat s. Otorepa za kovinarski kongres: Gospodarska politika kovinarske organizacije. Opozorjamo na ta referat, ki naj bi otvoril obširno debato o produktivnih zadrukah delavcev, ki jih je pri nas — žalibog — premalo, dasiravno so morda še važnejše, kot konzumne zadruge.

Bredska katastrofa. V svojem nadaljnem poročilu o ponesrečenem komunističnem štrajku v tovarni vagonov v Brodu pripoveduje s. Brači-

nac v Radn. Novinah, kako so voditelji delavstva živeli na račun delavcev. Ko je izbruhnil štrajk, niso dobivali vsi delavci enako podporo; »zanesljivi« sodrugi so dobivali tedensko po 200 do 300 din., »nezanesljivi« pa po 40 do 50 din. To je bil tudi vzrok, da se je štrajk ponesrečil.

ker so se oni delavci, ki so dobili manj podpore, vsled dolgotrajnega štrajka začeli vračati na delo. S. Bračinac je mnenja, da se je štrajk ponesrečil zato, ker kovinarska organizacija ni enotna in ker vodilni sodrugi v štrajku niso bili na svojem mestu.

Prosveta.

»Kres«. Prvi slovenski delavski kulturni mesečnik stopa v drugi letnik. Prvi letnik, ki je lahko v ponos slovenskemu delavstvu, je zaključen. Z drugim letnikom je stopil v novi, priročajši obliki in z zelo bogato vsebino pred javnost. Med drugim je pričel priobčevati s. Cerkevnik daljši roman »Mariška«, nadalje sodelujejo s svojimi prispevki T. Seliškar, E. Tiran, Čulikovski, Vučk in drugi. Prva

številka je že izšla ter ima zelo bogato vsebino, nadalje pa bo izhajal redno 25. vsakega meseca. Vsem sodrugom in prijateljem priporočamo, da si ga naroče. Naročnina znaša na leto Din 50, na pol leta Din 25, za dijake na leto Din 40 in za člane »Svobode« Din 30. Posamezna številka velja Din 5. Uprava »Kresa« se nahaja v Ljubljani, Židovska ul 1, 1. nadstropje.

Dopisi.

Trbovlje. Te dni se je pojavil v Trbovljah bivši komunistični poslanec, sedaj kandidat na radikalski listi, g. Miha Koren. Prišel je v Trbovlje ustanovljat radikalno stranko. Pretečni terek je sklical Koren nekaj svojih prijateljev, ki so mu pomagali pri polnih štefanah rujnega vinca reševati delavstvo Trboveljske premogokopne družbe. Da bi bila agitacija za volitve čim uspešnejša, so takoj sestavili zahteve, ki obsegajo 22 točk. Ena teh točk se glasi: Gerentski sosvet naj se takoj razpusti in nadomesti z radikalskim. Sodrugi, sedaj vas vprašam: ali ni bilo že dovolj trpljenja? Ali se naj pustimo še nadalje za nos voditi od ljudi, ki so bili včeraj strogo ekstremni komunisti, a danes so plačani agenti najbolj reakcionarne stranke v državi? Vsi sodrugi delavci brez razlike strank, strnimo se v močno falango, da preprečimo ta kapitalistični napad, ki nam preti od izdajalcev proletariata! Živela delavska solidarnost! — Rudar.

Litija. (Falirani shodj NSS v Smartnem in Litiji.) Glasilo NSS Nova Pravda je prijavila v eni svojih zadnjih števil pod tedenskim pregledom tudi volivne shode v Smartnem, Litiji in Hotiču. Ti shodi pa so slabo uspeli. Uspeli bi bili pa boljše, če bi bil g. Rupnik s svojo »lajbgardo« — Luka Bizjakom lepo doma ostal in si fajfco prižgal. — V Smartnem je g. Bizjak, znani voditelj litijske NSS ter zastopnik terorizirane delavstva v predilnici, ljudem naznanil shod. Ali govornik ni imel dovolj časa, da bi bil ponavljal svoje obljube in neresnice, kajti ljudem se že odpirajo oči in zborovalci so se oglašali: »Dol ž njim, tiho, laži!« Ker pa se govornik le ni pustil motiti v svojih obljubah in govorjenju, ga je ljudstvo kratkomalo spodilo. Nato pa sta Rupnik in Bizjak iskala zavetišča in sta se skrila v šolo. Ljudstvo pa se je razšlo. — Iz Smartna pa sta prikoralala oba nesrečnega v Litijo in tamkaj oznanjevala nebesa — a nije bilo vremena! Ob 10. uri je po maši

g. Bizjak otvoril shod v gostilni Oblak-Kremžar. Zborovalci so zahtevali volitev predsednika. Ker pa so imeli socialisti in klerikalci večino, je bil za predsednika izvoljen s. Gajšek, ki je hotel shod otvoriti. Ali g. Rupnik tega ni pustil, temveč je odgovoril s »Po buč!« Ljudstvo je na ta nezasliščan vzklik ogorčeno protestiralo in je hotelo govornika ponovno spoditi. Branili in rešili pa so ga župan in nekaj sodrugov; fantje pa so med tem zapelj »Vigred«. Ljudstvo se je nato razšlo in »lajbgarda« je z Rupnikom poparjena, ne da bi se bil skoh zaključil, odšla. Zapomnite si to, kmetje in delavci, če taki voditelji ljudstva že na shodih obetajo »po buč«, kako bodo šele pozneje kot izvoljeni poslanci udarjali s smrtnimi udarci! Ss. kmetje in delavci, bliža se 18. marec, zato vržite takrat vaše kroglice v skrinjico Kmetstvo-delavske zveze!

Dopisnike prosimo, naj ne pošiljajo svojih dopisov na več listov. — Tako so n. pr. naš današnji dopis iz Litije brali tudi že v nekem drugem listu. Takih dopisov v bodoče ne bomo več priobčevali, ker je prostor predrag. Sicer pa vabimo svoje prijatelje, da nam naj le pridno dopisujejo!

Vščipni ga!

Potnik iz državne ceste Celje — Ljubljana nam piše: V nedeljo sem imel opravilo na Vranškem. Ko sem se pa vračal proti Trojanam, me dojde naglim korakom, hodeč po veliki cesti iz Celja proti Ljubljani, tetka Nedelja. Po kratkem govorjenju, kam da gremo, pravi tetka Nedelja: Imam šest dni časa, pa grem k svoji sestri Prismoji v Ljubljano, ki stanuje v Frančiškanski ulici št. 6, da jo posvarim, ker preveč prismojuje in se bojim, da bom imela na svoj imendan 18. marca neprijeten dan in da se bom samo sramovala svoje sestre v Frančiškanski ulici, ki vsah dan regla ter smeši sebe in mene. Pozdrav!

NAKUPOVALNA ZADRUGA

F. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, Dunajska cesta šte. 33 („Balkan“)

Deželni pridelki, žito, mlevski izdelki vseh vrst. — Kolonijalno špecerijsko blago, mast in slanina, ter razni mesni izdelki.

IZVOZ

Telefon šte. 366.

Brzojavni naslov: Nakupovalna Ljubljana.

Čekovni račun šte. 10.473.

IZVOZ